

Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar 1908-1942, 4. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Úrkippur – Heroldens Annoncebureau

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Benediktarskjöl
Askja 5-18, Úrkippur 1931-1

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: N. H. & SJØFARTSTIDENDE

12. SEP 1931

Grønlandsbilens propaganda. *Et ekssmpel.*

Fra Amsterdam skrives til «N. H. og S. T.» den 10. september:

Det katolske dagblad «De Amstelbode» for idag inneholder følgende kuriøse innlegg i Grønlands-spørsmålet:

«Besøk av Grønlands-bilen.

Fredelig propaganda for de danske rettigheter.

Igåravtes blev vår redaksjon overrasket av et besøk av en propaganda-bil fra det i København utkommande blad «Politiken». Med denne vogn foretar 2 journalister fra denne store danske avis en rundtur i Europa for på en original måte å vekke interesse for Grønlands-spørsmålet som for tiden er svevende mellom Danmark og Norge, og som innen få uker skal behandles av Perm. Hof van internat. Justicie i Haag. Ovenpå hilen er opstillet et kart over den omstridte strekning, med en henstilling om å avlegge et besøk på den grønlandske paviljong på den koloniale utstilling i Paris. Dette må være avgjørende for at befeste overbevisningen om at Grønland er dansk i hjerte og nyrer, og at nordmennene ingensomhelst rett har til å bestride den danske suverenitet.

Mens en av våre danske pressekollegaer forsynte vår redaksjon med propagandamateriale holdt den andre en gratisforelesning i geografi for de nysgerrige som hadde samlet seg rundt det kjørende kart på Nieuwe Zijds Voorburgwal. På denne måte har de allerede «gjort» de fleste av Europas hovedsteder. Vi ønsker disse fredelige forkjemperne for den danske overhøihetsrett en god reise og et godt resultat.»

«De Telegraaf» inneholder bare en liten notis om bilen som propaganda for den danske Grønlands-utstilling i Paris, og hentyder ikke til Grønlands-saken.

*

Omtrent samtidig skrives til «Politiken»:

I eftermiddag svingte Grønlands-bilen op foran Fredspalasset i Haag til stor forundring for tre høihattede kusker og deres forhistoriske øk, som var det eneste levende på stedet. Med andakt betraktet vi det statelige slott, der bygget av en franskmann og en hollender for amerikanske penger med sine svenske og norske granitmurer, sine italienske marmorsøiler, tyske og belgiske smiejernsgitre, brasilianske dører, engelske glassmalerier, japanske silketapeter, østerrikske kandelabre, tyrkiske og rumenske tepper og den danske brønn, danner et imponerende historisk monument for fredsviljen.

Himlen lyser mildt gjennem rutenes brogede glass i den store rettssal og forlener rettferdighetens gudinne på veggen med et selsomt lys. Hun synes å smile over mot det lange grønne bord, hvorfra dommerne nylig har reist sig etter avgjørelsen av spørsmålet om tollunionen.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

1. Oslo Mai
Stavanger

9/9-31

Med miss Boyd til Grønland.

Stavangermannen Trygve Torgersen betjente radioen på „Vesle Kari“.

Som kjent har den engelske Miss Boyd også i sommer vært på tur til de arktiske farvannene. Hun leiet i år den kjente ishavsskuten «Vesle-Kari» med helt norsk besetning.

Blandt besetningen var det også en stavangermann, radiotelegrafist Trygve Torgersen, sønn av avdøde bokhandler Torgersen.

Nå er ekspedisjonen vendt tilbake. Miss Boyd reiste hjem til England med «Venus» forleden.

Igår kom Trygve Torgersen hjem og en av 1ste Mai's medarbeidere bad ham fortelle litt om turen.

— Jeg er dessverre helt avskåret fra å fortelle noe, sier herr Torgersen, uten om hvad Miss Boyd selv har fortalt avisene om turen. Den har vart i omlag 2 måneder og har i alle deler vært meget vellykket. Været var nesten hele tiden utmerket og isforholde ne så gunstige at vi ingen vanskeligheter hadde med å komme inn til land der vi ønsket.

— Formålet med ekspedisjonene?

— Den var utelukkende av vi-

denskapelig art. Foruten Miss Boyd var det 7 gjester ombord. Det blev filmet og fotograferet og samlet inn en mengde arktiske plantearter.

Ekspedisjonen holdt til langs kysten mellom Scoresbysund og Pendulum Island. Vi så en rekke norske fangsthytter, men hadde ingen forbindelse med folkene. Den eneste ekspedisjonen vi møtte var «Polarbjørn» med dosent Hoel.

— Hadde Dere noen vanskelig helse med radioen?

— Nei, den fungerte utmerket hele tiden. Vi hadde daglig forbindelse med en rekke stasjoner.

— Hørte Dere noe til «Nutilus»?

— Ja, også den hørte vi daglig, men vi var jo kommet hjem, da den sluttet å gi livstegn fra sig.

— Hvordan var Miss Boyd over for dere norske?

— Hun var i alle deler elskverdig og hyggelig.

— Skal De være med på noen ny tur til Grønland med Miss Boyd neste år?

— Det kan jeg dessverre ikke uttale mig om.

Bladets navn:

Aalesunds Avis

Vevemesteren i Langevåg som blev politiopsynsmann på Øst-Grønland.

Grønland — et fremtidsland for nordmenn!

Herman Andresen uttaler sig til Aalesunds Avis'
utsendte medarbeider.

I høitidelige øieblikke sier vi jo gjerne at det er ingen beskaret å vite noe om fremtiden. Den bærer alt i sitt skjød, forklaringen på nuet, opløsningen av alle gåters sum. En mann reiser en dag til Amerika: vel mere for fremtidens skyld enn for nuets.

Eller det kan også hende slik:

I Langevågen, ved Devolds landskjente fabrikker, arbeider en 27-28 årig nordlending. Han nyter på grunn av sin utvilsomme dyktighet som vevemester både sine arbeidskameraters og sin arbeidsherres tillid og anerkjennelse. Der er absolutt intet i veien, mannen tjener godt og kjenner sin egen dyktighet. Følgelig kan han se fremtiden rolig imøte.

Men så en dag hender det noe. Det vil si, der hender egentlig ikke noe som rent årsaksmessig skulde antas å gripe forandrende inn i Hermann M. Andresens liv. Men der spørker noen ord i hjernen hans en kvern han skal til å legge sig. Bruddstykker av en samtale han hadde hørt i løpet av dagen. Det gjalde noe så almindelig på disse kontorer av landet som at noen manglet kontanter til en anstundende tur til Øst-Grønland. Neste dag gikk han til mennene og sa,

— Vel, jeg lånner dere penge.

— Jaha, men hvad fordrer du som garanti?

— Garanti? Jeg blir selv med, naturligvis.

De følgende dager fikk fabrikkens folk noe å snakke om. Tenke sig til at vevemester Andresen med sin gode stilling og pene inntekter ville ofre penge og liv på noe så usikkert som regefengst på Grønland, ville gå inn i Arktisk næringsdrift som fangster med danskene like foran nesen på sig og fremtiden i det blå. Å si op sin jobb i et av landets sikreste foretagender syntes folk var likefrem noe i retning av å gi avkall på alt.

Men nu kunde ikke en makt

på jorden ha influert på Herman Andresen i hans forsett. Det var simpelthen som noe av nordlendingens eventyrlyst i ham fordret sin rett, tankene hans kente bare ett begrep: Grønland. Rolig satte han op sitt private regnestykke og kom stadig til den samme fjerne slutning: Øst-Grønland. Hvad i alverden Øst-Grønland Annenhver skind brok på Sunnmøre og i Aalesund har jo vært på Grønland. Dit op regnes jo ikke for en anstendig utenlandsreise engang. Tilslutt tenker Andresen sig varm, og må smigret, men bestemt, sineitakk da fabrikkeier Devold ber ham om å bli. Fremragende arbeidere vokser ikke på hver gren, selv ikke nu ti ldags.

Sa gjør Andresen sig klar,

og en vakker sommermorgen bærer det ut Staur sundet og forbi Erkna fyr, det er alfarveien mot nord, slik som Eirik Raude engang har gjort den.

Men det er besynderlig med store avgjørelser. I Langevågen blev folk gående og se på en ung dame som gikk omkring med en slags lykkelig resignasjon, og som hadde fått et nytt navn: fru Andresen.

II

Claveringsøia er et kjent begrep i norske fangstmanns bevissthet. Hvis De skulde komme til å tale med folk fra hjem vendte grønlandsekspedisjoner, må De ikke forståelsesfullt når De hører Claveringsøia nevnes. For denne øia har ved sin store moskusbestand bidratt meget til at mange ekspedisjoner ikke er druknet i kreditorenes altopslukende gap.

Det forundret ikke Deres korrespondent det ringeste å møte Andresen igjen i denne egn. Men møtet var ellers notabelt nok. Saken er at et møte der oppe — på fjorden eller iland — er en begivenhet man med glede husker i flere dager. Og eftersom de norske og danske fangstfolk

i øieblikket ikke trives godt dør i dør, hadde vi ikke regnet med å treffe noe norsk liv bak det første ness etter besøket hos Lauge Koch.

Idet «Pil» svinger inn i forden på Claveringsøias sydsida, kommer en dimunitiv farkost tøffende mot oss. Den lille tingest gjorde en halsstarrig fart og formelig åt sjø. Det hele virket som noe i retning av den flyvende hollender eller en nautisk vits.

To ansikter skinner i solen. Vi fester oss ved det ene: et hårdt bronseansikt med et par øyne som allermest talte om livslyst og fortett energi. En litt lang og senet hals — etter alt å dømme et prakteksemplar av et mannsfolk. Ikke mindre nysgjerrige blir vi da mannen på flere meters avstand presenterer sig som Herman M. Andresen, politiopsynsmann over Øst Grønlands nordlige distrikt. Er det noe som heter stentorstemme må det være denne. Men def er ikke å undres over: når ens hovedsagelige konversasjon året rundt består i å rope til hundene, er det bare naturlig at stemmen skrues et par oktaver op.

Istedet for å notere oss for å ha kjørt med for stor hastighet, innleder «politimesteren» straks en samtale med mannskapet. Vi får uvilkårlig følelsen av at når lovens håndhever er nordlending, blir det ikke sett gjennem fingre med justisen.

Et kraftig håndtrykk, og vi ser inn i et par stålgrå øyne.

— Politimesten er kanskje på inspekjonstreise? sier vi, og tenker i farten ikke over at «politimester» i dette tilfelle vel ikke er helt korrekt.

— Jeg er på vei til Lauge Koch, kom svaret i samme tone som ellers: jeg skal over gaten å kjøpe et brød.

— Og De kommer fra?

— Jeg har vært en tur med docent Hoel på «Polarbjørn» en ukes tid. Den har formet sig som en feriereise.

— Og en hvile under embedstjøvelsen?

— Nu, min stilling er i alle fall hittil bare i navnet. Heldigvis.

som en feriereise.

— Og en hvile under embedsutøvelsen?

— Nu, min stilling er i alle fall hittil bare i navnet. Heldigvis. For sant å si har jeg ennå ikke hatt tid til å sette mig inn i de tilsendte instrukser, forholdsregler, eller hvad De vil.

En nydelig politimester!

— Jeg har fullt op å gjøre, sier vår mann videre, særlig da om vinteren. Arktisk Næringsdrift har en hytte på Kapp Herschell, hvor jeg i vinter har bodd sammen med Peder og Knut Røbekk. Peder reiser tilbake i høst, så vi blir to igjen til vinteren. Ialt vil ekspedisjonen da ha 6 mann spredt over Eirik Raudes land.

Vi spør dennemann som taler om å spre 6 mann over en 75 mil lang kyststrekning, om ikke vinteren er hård og lang i denne ørkenen av sne og is.

— Lang, sa De? Kjenner ikke til noe slikt som ensomhet. Stadig er vi på farten med våre hunder for å se etter fellene. Ikke sjeldent hender det at vi drar på månedslange turer hver til sin kant. Da her kan være opp til 42 kuldegrader, gjelder det å kle seg godt, særlig for det tilfelle at man skulde gå gjennem isen.

— Det hender, det også?

— Bevares, jeg har fallt åtte ganger igjennem siste vinter. Noe klarte jeg selv og resten ordnet mine trofaste hunder.

— Hvordan er den gjennomsnittlige sundhetstilstand blandt overvintrerne?

— Meget god. Sommeren er jo herlig. Klimaet er både tørt og varmt. Og årstidene veksler på den pussigste måte. Efter en kort og varm sommer uten en eneste regndråpe, begynner det plutselig en dag å sne. Da er vinteren kommet. En dag kommer der ikke noe mer fra skyen, så er det sommer igjen. Lungebetedelse er et ukjent begrep.

— Bare synd at ikke nyttige planter kan få nytte godt av sommeren heroppe, bemerket vi.

— Nu, det er ikke så galt ennda. Det har hendt at gress er blitt 75 cm. høit.

— Dere jager uten å komme i konflikt med danskene?

— Jada. For det første liker ikke danskene sig i sneen og går meget ugjerne tilfjells, og for det annet er jeg redd for at de ikke kan fangste.

— Er det en av grunnene til at de har grønlendere med slig overalt?

— Nettop.

— Har fangstresultatet vært godt i vinter?

— Om vi hadde satt to skarpladde revolvere to tommer fra tinningen hans, ville ikke tausheten vært mere fulstendig.

— Lauge Koch fremholder at landet er fattig og har ringe muligheter?

— Jaså, gjør han det? For

nordmenn har landet mange muligheter både nu og i fremtiden.

— Tenker De da også på forekomstene av verdifulle mineraler?

— Overhodet må det sies at Grønlands østkyst er meget lite utforsket. Men allermindst danskene er blinde for mulighetene. Således har dansker i sommer drevet undersøkelser etter kresot. Jeg kjenner ikke resultatet. Men det skal jeg si Dem at her er både gull og diamanter!

Nu er politimester Andresen en mann med humør som gjerne slår en god vits til gjensidig fornøielse. Men folk flest slår ikke vitser med de øinene.

— Jeg står fullt og fast ved min uttalelse, forsikrer han. Det er flere år siden danskene begynte å søke etter gull i Eirik Raudes land. Jeg skal ikke kunne si i hvilken utstrekning de har hatt hellet med sig. Ett er sikkert: De kan servere denne oplysnings hjemme i trygg følelse av at vi ikke farer med røverhistorier.

Politimesteren gir oss en uventet fortrolig meddelelse:

— Ser De den dalen derborte hvor der går 5 moskusokser opp i skråningen? I den dalen er der flere ganger funnet gull ... Og jeg har med mine egne øine sett diamanter i Øst-Grønlands jord!

— Fullt ferdige diamanter?

— Ja, delvis. De som vil søke etter gullet må jo både være godt utrustet og ha god tid, avvebner han.

Andresen ser tankefull utover landskapet. Omkring oss stråler Grønlands lange sommerdag i all sin prakt. Luften formelig dirrer over de tørre «markene». Vannet vugger i late blink, klart vidunderlig klart. Fugler og dyr lytter med skrekkblandet nysgjerrighet til grammofonjazzzen som tømmes ut av messa og blir til intet under den dypblå himmel. Til venstre for oss ligger høifjellet koldt og fattig, men i solens forklarende lys. Myggen summer blodtörstig, men flykter for røken av våre cigaretter. Det er som tankene flyr langt bort, ikke hjemme, ikke ute, men på flukt et sted under den blå uendelighet.

— Et vakker land, sier Andresen, et herlig land. Men nå skal det også være slutt. Neste sommer går turen hjemover igjen.

Vi må le i vårt stille sinn. Hadde Andresen glemt den ansøkning docent Hoel har med sig hjem i år, en ansøkning til statsmaktene om å få en hurtiggående 50 fots båt til bruk for inspeksjonen deroppe? Men slik er disse fangstfolkene. De finner en viss kompensasjon i å fortelle sig selv og andre at når turen snart hjem til gamle

landet, selv om de i øieblikket har en kontrakt for to år fremover i bukselommen. Og de er allerede blitt mere sønner av Grønland enn de selv tror.

De to menn går igjen i motorbåten. Knut Røbekks ansikt er bare et smil. For selvsagt har han ikke undgått å bli titulert Eirik Raude over en lav sko.

Med iltre tøff glir motorbåten inn i solskinnet og utover fjorden. Langt borte fra hører vi tilslutt Andresens veldige bass:

— Hallo, folkens. Hils kona i Langevågen og si at jeg snart kommer hjem.

Carsten Amundsen.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avteling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

10/9-31
*Sámannspostur
Háldinum*

Hr. Staunings tale.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarkjalasafn Reykjavíkur

Det blev stor stas i Danmark
over Staunings tale på Hamarod-

Hr. Staunings tale.

Det blev stor stas i Danmark over Staunings tale på Hamarodden. Pressen fastslår at han har hatt «Grønlands - suksess». Han får takk og tilslutning «overalt i landet» heter det. Og hr. Stauning har da han steg av toget i Kjøbenhavn hastet med å publisere også den annen gjest, statsminister Ekmans dom om at «jeg talte som jeg gjorde.»

«Det var bra det» skal den svenske førsteminister ha sagt.

Nu vet vi ikke om hr. statsminister Ekman er tjent med at en mulig uttalelse til hr. Stauning om hans tale gjengis på denne måte. Det turde være grunn til å formode at en såvidt taktfull mann som den svenske statsminister valgte å avgå uttalelser som kan utlegges som en brodd mot det land, hvori han var gjest, gjennem andre organer enn den danske statsminister.

Men hr. Staunings gjengivelse av den — som etter hele sakens natur tegner sig som et opplagt diskresjonsbrudd fra hr. Staunings side — er på den annen side i stilten. I den danske stil.

For den danske presse, og den danske propaganda vil nok vite å utlegge og utnytte også hr. Ekmans uttalelse på sin måte, i sine formåls tjeneste. Så sitter man da igjen her i Norge med følelsen av at hele dette fra norsk side visselig velmente stevne føies inn som et ledd i den kjede av agitasjon som Danmark bevisst og planmessig spender over Europa i disse dage.

Hr. Stauning uttaler at hans tordentale mot Norge utløste en følelse «som også mange nordmenn deler.»

«Der var iethvertfall adskillige som sa mig det var godt det blev sagt så tydelig som det blev»

Vi aner ikke hvilke nordmenn det er som måtte ha uttalt sig til hr. Stauning. — Det må iallfall ha formodningen mot sig at hr. Staunings gjengivelse er riktig. — Men det er påfallende hvor snar den danske statsminister var til å utlevere dem til den danske offentlighet som vidner mot sitt eget land.

Alle monner drar. Hr. Staunings «ærlige ord» skal åpenbart tjene som en opstiver for den danske stemning og standpunkt og den danske åpne og dulgte virksomhet med sikte på Haag.

I det nordiske samarbeides navn blev møtet på Hamarodden holdt. Men det blev behendigen utnyttet som et fremstøt for dansk chauvinisme. Vi vet nu at den er den sterkeste. For den må alle andre hensyn vike.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: N. H. & SJØFARTSTIDENDE

3. SEP. 1931

Lauge Koch: Jeg er ingen krakilsk person.

Han beklager at nordmennene ikke har avlagt ham visitt i Eskimobukta. — Fangstvirksomheten vil snart være en saga blott, sier han.

— Brev fra vår utsendte medarbeider. —

(Eftertrykk forbudt.)

I.

Det har vært sagt at okkupasjonen av Eirik Raudes Land er den eneste begivenhet som siden 1905 har påkalt hele det norske folks opmerksomhet og mobilisert det for en idé. Historien om hvordan en opinion i denne retning skyllet som en bølge over landet og utløstes i henstiller til regjeringen som denne kort etter fulgte, må vel sies å ha dannet forspillet for den største utenrikspolitiske begivenhet på 26 år. Selv de som hevder at Norge aldri har ført en selvstendig utenrikspolitikk må innrømme at ånden i dette folkekrav er ekte nok.

For okkupasjonens menn gjaldt det, i høyere grad enn man skulle tro, deres to be or not to be på Øst-Grønland. Med en toleranse som er bedre ord verdig har våre folk deroppe vært stilltende vidne til at danske fangstfolk år etter år, i klar hensikt, bygget sine hytter mellom og kloss inn på de norske, benyttet sig av deres jaktterrenge, ja, ofte deres hytter, å sig inn på nordmennene så disse tilslutt måtte si fra. Og de visste ingen bedre måte å gjøre dette på enn å tone flagget med rødt, blått og hvitt.

Omn Halvard Devolds okkupasjon kom som en sensasjon, var den dog blitt innvarslet og forberedt av tidligere begivenheter. Man husker Ishavsrådets senere så om-disputerte henstilling til regjeringen og de foruroliggende meldinger om Lauge Kochs politimyndighet. Til denne danske manøvre hadde Norge bare ett svar, og i virkeligheten også bare ett til Devolds handling.

Denne manns og Lauge Kochs navn er vel mere enn alle andre innkjedet i de begivenheter som vi nu er midt opp i. Den danske geolog kan allerede notere en bemerkelse som det er uvisst om hans egentlige metier vilde ha skaffet ham. Og omkring hans ekspedisjon i år har der vært hvetet de utroligste fra politimyndighet til omplantning av eskimoer, rykter som de norske fangstfolk elvsagt ikke er minst interessert i.

Lauge Koch, slik som vår medarbeider traff ham.

Ganske betegnende kan det følge vidt være at Kochs ekspedisjon etter ankomsten til Grønland kastet anker 20 minutters vei fra den kjente norske fangsthytte på Kapp Herschell og straks gikk igang med å bygge en stasjon der. Få dager etter var Kochs skib å se på sydsiden av Claveringsøya, hvor «Godthaab» pånytt landsatte folk og stasjonsmateriell.

II.

Der verserer en historie, (som er nok så fin i kanten), om at en norsk selfangerskipper, da skibet blev nektet vann på dansk Grønland, sendte landets herrer en noitaktig fortægnelse over skibets forsyning av geværer og ammunisjon. Skibet fikk vann.

Denne tildragelse må for lengst ha fått alderens patina over sig. Den må i alle fall ha funnet sted

før Lauge Koch begynte å skyte med kanoner. For da Deres korrespondent på selfangeren «Pilsbad» om å bli landsatt ved Kochs leir, motsatte kapteinen sig dette på det bestemteste. Det var intet annet å gjøre enn å arrangere en pen lien rømning i all stillhet for å spare kapteinen for mulige sinnsbevegelser.

Bortsett fra kameler og andre østerlandske vesener er der få skapninger som er utrustet til å gå lange strekninger i sand. Skjer dette envidere i 25 grader varme, kan en likefrem føle sandheten under bena. Under slike forhold blir selv en Lauge Kochs leir en oase. En annen ting er hvorvidt man finner ut sannheten der.

Men ventet vi å finne en oase, hvor beduinen spiste dadler og smilte skjelmsk til sin siste yndlingshustru, fikk vi snart tid til å komme på bedre tanker. En mere konsentrert energi enn den som utfoldet sig på strandbredden i Eskimobukta, kan selv ikke kemberen prestere i sin hellige iver. Folk sprang om hverandre som maurus der bringer sine hvite små ut i solen, hammerslagene tone! som en frekk kontrast til stillheten omkring, hvor alt som var å se innskrenket sig til en hare som myste mot solen.

Og disse folk syntes i motsetning til haren å ha meget korte ører, og ha fått svekket sitt syn i gnistrende is. Vi gikk like ned til stasjonen og fotograferte denne fra tre sider uten at så meget som en katt la merke til oss. Vi visste sandelig ikke at de danskes forakt var så stor og så bedervet.

Ved sjøkanten finner vi endelig to menn som ikke hamrer eller har mistet de to viktigste sanser. Den ene av mennene pådrar sig vår opmerksomhet på grunn av sin korporelle maktighet, og vi ber ham føre oss til Lauge Koch.

— Lauge Koch, det er maj. Skal vi ikke sette oss på en fjellknaus og få en prat sammen?

Når en danske ber en nordmann sette sig på en bjergknaus, bor man ikke ha nei i sin munn i disse lager.

Dette var altså Lauge Koch. Ikke en vindtørr videnskapsmann, som går rundt med et egocentrisk blikk, men en sværvoksen, godmodig bjørn, i hvis munn det danske sprog lyder som småprat i sovne. I det brunbrente, brede ansikt så et par blå øyne tillitsfullt mot oss under lyse, buskete bryn. En mann man vil vedde på å kunne bli fortrolig med på fem minutter. Den brune turistskjorte synes nesten å bli sprengt av de brede skuldrer og det kraftige bryst, og hele skikkelsen minnet mer om en Ørnulf fra Fjordene enn en hedenes sønn.

— Kan De si meg, mine herrer, åpner Lauge Koch samtalen, hvorav det kommer at de nordmenn som ligger i telt her i nærheten enn ikke har besøkt mig? Man skulle s'gu tro de vilde utsioneer oss....

Nuvel. De vil selvfølgelig vite min mening om Øst-Grønlands-spørsmålet. Som geolog har jeg

Dette viser, at forekomstene både er spredte og små. Og tenk på den tidligere innbringende refffangst... Grønland er et fattig land. Og med selfangsten har det tidligere vært så at man eventuelt kunde komplettere med moskus og hvalross. Nu er det ikke mange hvalross igjen he omkring. Fangsten er da også mindre intens i våre dager både fra danske og norske fangstselskapers side.

Jeg ser muligheter for at en eskimobefolkning kunde finne tilstrekkelig til livets ophold her ved havet... det er det hele.

— Det er stasjon nr. 2 De bygger nu?

— Ja. Stasjonen er, som De ser, oppført av ganske solid materiale. Hvad seive stedet angår, så heter det Eskimobukta, fordi det var her Clavering så de 12 siste eskimoer i 1822. Hovedbyg-

Lauge Kochs stasjon i Eskimobukta.

hverken lust eller egentlig noe mandat til å uttale mig om den sak. Denne ekspedisjon er jo av rent videnskapelig art. Skulde jeg si noe, måtte det være at den norske utenriksministers uttale ønske om et godt fremtidig forhold mellom nordmenn og dansker på Øst-Grønland fullt ut deles av oss. Men jeg kan ikke sige noen bakgrunn for den norsk-danske konflikten(!)

Jeg finner også Øst-Grønland å være meget interessant, sett fra et geologisk standpunkt, men heller ikke mer. Jeg er nemlig av den sikre overbevisning, at fangstvirksomhet heroppe ikke vil kunne fortsettes i den nuværende utstrekning, og at overhodet den tid ikke er fjern da fangst fra hvite menns side vil være en saga blott.

— Tror De virkelig, at dette vil skje for alle grener av fangstvirksomheten?

— Ubetinget. La oss ta f. eks. laks, som jeg forstår Deres ekspedisjon er ute etter. Jeg har forsøkt dette fiske på Vest-Grønland, hvor jeg fikk sprede fangster. På hvert eneste sted hvor jeg etter et års tid kom tilbake, fantes det praktisk talt ikke laks.

ingen har en stor stue og kjøkken. Masten De ser til venstre tilhører vår radiostasjon som har kortbølge, langbølge og telefon.

Som om dette skulle ha minnet Koch om at tidene forandrer seg, begynner han å tale om sine tidligere ekspedisjoner. Plutselig griper han tråden igjen:

— Det Norge vil gjøre nu er det samme som Danmark gjorde i 1921, betoner han med vekt på hvert ord. Og jeg gjentar min uttalelse under en bankett i Norsk Geografisk Selskap: Forholdet mellom Norge og Danmark i Grønlands-spørsmålet avklares, ellers står det i fare for å forgisst...

Tilsynelatende umotivert føier han til:

— Tror De virkelig, at dette blir boende heroppe hele sitt liv? Jeg vedder på, at han om noen

Lenestoler

Bekvemme og moderne stoler i rikt utvalg.

A. T. AGNÆSS A/S

Møllergaten 12-14, O S L O

Gardiner.
Solide gardiner i moderne mønstre til alle priser. —
Specialforn.
S. C. Bronn
Kongensgt. 24, Oslo

Einkaskjalasaf Bjarna Benediktsson © Borgarskjalasaf Reykjavíkur

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

STAVANGER AFTENBLAD

9. SEP. 1931

Ser man det!

Statsminister Kolstad har med rette følt sig brydd av den påstand at Norge ved sin optreden i Grønlandsaken hadde forrykket det høie stade de nordiske folk var kommet på i den europeiske bevissthet.

Statsministeren tok i sin store Hamar-tale isøndags til orde mot denne påstand, som han hevdet ikke var riktig.

Og han beviste dette ved å henvise til de nordiske voldgiftstraktater.

«Adskillige andre folk, sa hr. Kolstad, støper først kanonene, så begynner de å tvistes, så begynner de å bruke kanonene. Vi — danskene, svenskene og nordmennene støpte først et traktatsystem så sterkt at det kunde holde selv de heftigste av våre temperamentsutslag i tømme. Overfor Danmark blev systemet først aktuelt. Vi — Danmark og Norge — blev enig om å føre tvisten inn for en domstol i ly av dette system.»

— Dette var vel kanskje det mest virkningsfulle avsnitt i hr. Kolstads tale. Vi er gla for at Norges statsminister hadde denne solide plattform å stå på overfor hr. Staunings temmelig utfordrende ord.

Og i gleden herover skal det være hr. Kolstad tilgitt, at han ikke fortalte at bondepartiet stemte imot, da Norges Storting støpte dette sterke traktatsystem.

Heroldens Annoncebureau A/S

**Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884**

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

*Bunnviseisposten
Avles innel*

Hjem fra Grønlandshavet

Fiskedampskipet «Sjøfuglen» som hører til Jangårdekspedisjonen kom igår ettermiddag hjem fra bankene vest om Grønland. Båtens fangst i sommerens løper 141 tonn kveite.

*

De øvrige av ekspedisjonsfartøier forlot feltet to dager etter «Sjøfuglen» og kan ventes hertil i slutten av uken. Moderskipet «Lesseps» går direkte til engelsk havn med sin last.

Heroldens Annoncebureau A/S

**Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884**

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

TIDENS TEGN

4. SEP. 1931

De sakkyndige i Grønlandssaken opnevnes i dagens statsråd.

Her er de:

Efter hvad vi erfarer vil de sakkyndige i Grønlandssaken opnevnes idag i statsråd. Det blir professorene Gjelsvik, Skeie, Castberg, høiesterettsdommer Klæstad, adv. dr. Smedal, dosent Hoel og major Isaachsen.

Tidligere er som bekjent opnevnt advokat Arne Sunde, der skal fungere som advokat og regjeringsadvokat Kristen Johannsen.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **DAGBLADET**

5. SEP. 1931

Dårlig naboskap på Grønland.

Danskene påstår at nordmennene er kommet sist til feltene.

„Nordmennenes optreden er utfordrende, men så er vi jo til gjengjeld så meget mer besindige“.

Kjøbenhavn, 5. sept.
Formannen for A.s Nanoks styre, kommandør Godfred Hansen, uttaler til Dagens Nyheder at han i anledning av meddelelsen fra Norges Svalbard- og Is-havundersøkelser har innkalt Nanoks styre til møte imorgen. — Hvis vi finner det påkrevet vil vi i løpet av dagen utsende en erklæring. Foreløbig kan jeg bare si at vårt standpunkt rent prinsipielt er at det er nordmennene som er kommet baktefter og har bygget nettopp på de steder hvor det gamle Østgrønlandske kompani hadde sitt terreng. Det er ikke oss som uberettiget har sneket oss inn på områder norske fangstmenn hadde førsteretten til. Hvad vi har gjort har vi naturligvis gjort i full

lys og ikke således som antydet i den norske erklæring — som en tyv om natten.

Grosserer Bjarne Nielsen, medlem av Nanoks styre, har til Berlingske Tidende uttalt: Jeg er ikke helt klar over hvor de forskjellige hus er bygget der opp og det er fordi vi ikke har noen radioforbindelse med Øst-Grønland. Det er meget mulig at våre folk har bygget flere hus innenfor det område hvor nordmennene har slått sig ned. Det samme hadde nordmennene gjort på det område Nanok i sin tid overtak etter det tidligere Østgrønlandske selskap. Det var også den gang en stor overraskelse å finne norske fangsthytter der på det sted hvor vi mente å ha fullstendig fritt råderum og hvor de var våre folk til ganske betydelig gene. Så hvis det endelig er skjedd noe i den retning Oslo-meddelelsen antyder, er det sannelig ikke annet enn takk for sist. For øvrig er det egentlig ikke noe merkelig i at man kommer inn på samme felter idet jo alle må søke dit hvor

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

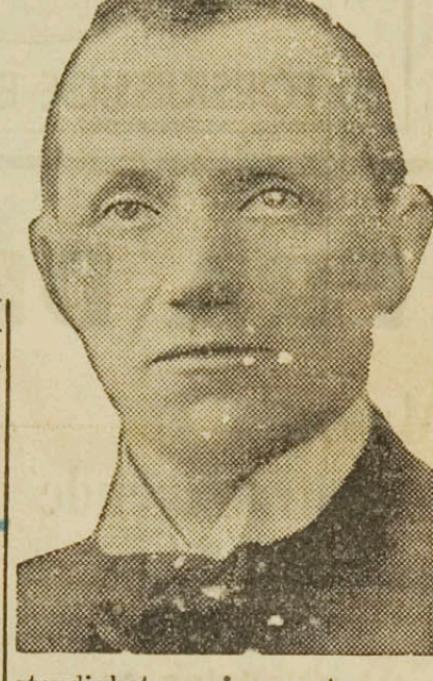
DAGBLADET

5. SEP. 1931

Skoledirektør Markhus om Lilleborgsaken.

*Protokollkomiteen
må dømme bonde-
regjeringen strengt.*

På et stort venstrestevne i Tingvoll har venstres parlamentariske fører i forrige periode, skoledirektør Markhus, holdt et utmerket politisk foredrag, hvor han også kom inn på Lilleborgsaken og Grønlands-spørsmålet. Efter Romsdalspostens referat sa hr. Markhus, at han hører til dem som ser med bekymring på trustenes inntrengen i vårt land. Han deler ikke den opfatning at trustene danner et godt grunnlag for samvirke mellom folkene. Var det ukjente ting som bragte bondepartiets regjering til å gi konsesjonen? I så fall har de ingen undskyldning — der var full anledning under sakens behandling i Odelstinget til å kreve alle opplysninger lagt på bordet, eventuelt i et hemmelig møte. — Den forrige statsminister har erklært at der ikke eksisterer noen hensyn som ikke Stortinget var blitt gjort bekjent med. Under disse om-

stendigheter må man kunne gå ut fra at protokollkomiteen vil foreslå en ennu skarpere uttalelse neste år, for den konseksjon denne regjering har gitt, er som bekjent mindre tilfredsstillende, mindre betryggende for nasjonale interesser enn den konsesjon og de garantier som den forrige regjering tilrådet.

Grønlandsspørsmålet bør ikke være noe innenriksk spørsmål. Ingen vil kunne avgjøre om den vei, regjeringen slo inn på, er den riktige, for andre veier kan ikke lenger bli prøvd. Regjeringen har valgt veien, og bak den står hele folket, for alle håper vi å nå det felles nasjonale mål. Ingen må i disse tider kunne glede sig over å kunne melde seg ikke hjemme. Hver nordmann står bak dem som skal føre vår sak.

Møtets annen innleder, Ola Dønheim, begynte med noen bemerkninger om de siste saker Markhus hadde berørt. Bondelina skulle være så meget rettere og grommere enn venstrelinia. Men ikke før var regjeringen dannet før den fant at Lilleborg-konsesjonen burde gis, den som venstreregjeringen ble styrtet for. Vi har så ofte hørt at venstre ikke vil løse spørsmålene nasjonalt, men internasjonalt. Og så går bondepartiregjeringen hen og innanker en stor nasjonal sak, Grønlandssaken, for internasjonal dom, og ber justisministeren i den siste venstreregjering om å føre saken!

TATTLER: UKENS PORTRETT

Den utmerkede pastor Devold Han opnådde den deiligste av all vilde ganske sikkert undret sig berømmelse, den som er blandet opp med litt friskt hat. Han fortjente i grunnen ikke det hele, for enhver forstår at han handlet som representant for en opinion og ikke drev storpolitikk på egen hånd. Men nu, da verdens sine er rettet mot Myggbukta får han en virkelig betydning og et virkelig ansvar. Han blir mannen som skal føre an i danskers og nordmenns spente samvær på Øst-Grønland, og han får den oppgave å fortelle oss her hjemme hvordan det går.

Det er underlig å komme selende inn forbi Kapp Hold With Hope og se inn over Myggbukta, residensstaden i Eirik Raudes land. Bebyggelsen er ikke rar, men den greier seg, folkemengden er det også smått med, men de menn som finnes, er interessante nok. De er klumpet sammen i et hus som man ved første øiekast tar for en etterglemt fyrstikkeske, de er såpass uavskjedent i Myggbukta, — oppe i lei- deren entrer en Devold. Knud Rasmussen starter for å heise det danske flagg ved Angmagssalik, — undgår såvidt å kollider med en Devold. En dansk motormann får verkefinger i Franz Josefs fjord, — mannen med joden og kniven og førstehjelpen er en Devold.

Samtlige utmerker seg ved langsom og besindig tale, en besynderlig air av autoritet og et sympatisk ansiktsuttrykk.

De sakkynlige i Haag er opnevnt, de skal snart lansere alle de argumenter som vi her hjemme er begynt å bli fortrolige med. Og de argumentene skal suppleres av de sakkynlige på Øst-Grønland, av fangstfolkene som tilbringer sin hverdag der, — av Halvard Devold.

Halvard Devold blev berømt fordi han gikk utenfor døren i Myggbukta og heiste et flagg.

Norge er et land langt borte hvor der er forferdelig meget bråk og mange vanskeligheter som ensomheten og sorgløsheten her har vennet dem aldeles av med. Det er ikke sikkert det er kjærligheten til Grønland som får dem til å greie vinter efter vinter i isskapet, det kan like gjerne være redselen for å ikke sig inn igjen i den skjerpede

kamp for tilværelsen som sivilisasjonen alltid tvinger en til.

Halvard Devold sitter i det lille radiorummet og snakker i telefonen med Jan Mayen. Av og til setter han på litt dansemusikk fra Bristol, en gang i mellom hører han klokken fra Kreml. Helle dagen streifer han om med flere hunder foran sleden, samler

ham og de er enig om at han er «jævli». Mange av dem er meget eldre enn han, men på en eller annen måte er han tross alt sjefen, sikkert ikke fordi han tilfeldigvis blev den som heiste flagget, men fordi ett eller annet i hans vesen er anderledes enn hos de andre. Når krangen går riktig høit, og det gjør den av og til i en fangsthytte

over sig etter okkupasjonshøitideligheten, der er ny intensitet i deres arbeid, ny nasjonal fare over deres disposisjoner, ny glede ved tilværelsen. Det er godt og vel, men det har en kjedelig side, — konkurransen med danskene er blitt til kamp, en ganske pussig kamp, som jeg tror folkene på en måte føler sig forpliktet til, uten å glede sig over den, uten at den faller dem naturlig.

Gamle Edvard Brandes, som er blitt betydelig opskaket over okkupasjonen, gikk så vidt at han sammenlignet handlingen med tyskernes innmarsj i Belgien og så sitt snitt til et forholdsvis billig ordspill om okkupantens navn som fikk sitt hovedpreg av ordet «vold». Hvilk vold der egentlig er tale om er ikke godt å si, flaggheisingen har neppe skadet annet enn danskenes nasjonale følelser, de samme følelser som hos oss blir litt smertefullt berørte når danskene klamer sig urokkelig til våre arkivsaker samt til de jordiske levninger av Tordenskjold.

Den samme vrangforestillingen om at vårt prosessopgjør med Danmark har noe voldelig oversig, kan komme til å sette sig fast på Øst-Grønland, hvis de sakkynlige der ikke viser seg å være like store som sitt ansvar Hittil har de klart det brillant, de danske hus har stått åpne for den trette norske fangstmann,

de danske sledekjørere har alltid kunnet være sikre på hjelp hvis noe gikk galt på veien forbi de norske stasjoner. Mens landene kjemper om suvereniteten har mennene på stedet tatt sig som gentleman gjør, som hvite menn alltid ter sig når de møtes i kampen mot felles vanskeligheter. Det er meget sympatisk at det har vært slik og det er ingen som helst grunn til at forholdet skulle bli anderledes.

Men etterhånden som diskusjonen mellom landene blir bitre våkner striden også på selve åstedet. Og med striden følger meget snakk, mange rykter som transporteres hjem og kommer i avisene og tar dimensjoner og gir stoff til nye argumenter av tvilsom verdi.

Halvard Devold er blitt mer selvbevisst siden han trakk i snoren, derom er der ingen tvil, den norske koloni på Grønland først i det hele tatt en tilslig av eksistensberettigelse skyller

på hjemveien, at nu skulle danskene føre eskimoer over på østkysten, for å fordrive nordmennene. Et slike skritt kan selv sagt tenkes, selv om det unekelig vilde virke litt komisk om danskene på den måten forsøkte å få sine 15,000 gjenlevende innfødt til å strekke til over hele det ganske anselige kontinent. Det vilde minne om eldre charmørers forsøk på å diskontere sine siste hodehår.

I dette tilfelle er avisenes opskrifter kjenngjerning om eskimoene bygget på meget løs grunn. Vi var i land på Jacksonøya da fangstmann Andersen refererte sin kilde til den meddelelse han lanserte. Han hadde truffet en dansk overvintrer, og denne mann hadde sagt noe slikt som:

— Nu må du sæft suse mai komme på visitt i vinter skal vi skæm ha eskimodæmer i salongen

En slik bemerkning gir selv sagt stoff til ettertanke. Jeg har selv forsøkt å få en æret kollega til å gå på en lang, meget alvorlig utredning om polarkalkunens muligheter som fremtidens trekkyr i arktiske strøk. Det var morsomt å se hvor interessert han var, men jeg vilde jo tross alt bli nokså forbause om han forferdiget en lengre artikkel om det imaginære dyr.

Mange oplysninger og mange påstander blir kastet inn i Grønlandssaken både fra nordmenn og dansker på Øst-Grønland. Sålenge vi bare får kjenngjerningene, er alt godt, men hvis rykter og spinkle mistanker stadig skal spres og diskuteres og dementeres, vil det skape et unødig uvennskap mellom jevne folk som, — uavhengig av all politikk, — godt kunne være venner selv om de er konkurrenter. Det blir Devolds sak å sikte de argumenter som herefter skal kastes inn i diskusjonen. På den måten kan han bevise at man godt kan være pasifist fordi om man er aktivist.

Halvard Devold.

sine strykninforgiftede rever selvfølgelig blandt riktig gode venner, sammen i fellene og vender hjem da skjærer «Guvernøren» sitt treliste, lett syngende stemme gjennom og så blir det ikke så verst stille.

Der skal ikke så lite til å tåle det opsvinget han har gått igjen i de siste månedene. Man sitter fredelig umåtelig langt borte fra sivilisasjonen og ens eksistens er bare kjent av en engere krets. Så plutselig vet hele kloden hvem man er, fordi man i det rette øieblikk har hatt i en snor.

Halvard Devold er blitt mer selvbevisst siden han trakk i snoren, derom er der ingen tvil, den norske koloni på Grønland først i det hele tatt en tilslig av eksistensberettigelse skyller

å lese i de første avisene vi traff

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

DAGBLADET

4. SEP. 1931

Danskenes byggevirksomhet på Øst-Grønland.

Hus opføres ved siden av de norske på alle viktige punkter.

Norges Svalbard- og Ishavundersøkelser meddeler:

Det viser sig at danskene ifjor sommer og ifjor høst har bygget flere hus innen det av nordmennene okkuperte område. Husene blev bragt op ifjor sommer av den danske videnskapelige ekspedisjons skib «Godthaab», og er senere opført av A/S Nanoks folk. Det er ialt 7 hus som på denne måte er bygget. derav ligger ett på Kuhnøya, ett på Tendulumøya, ett i nærheten av Kap Herschel, ett ved Tyrrolerfjorden, to på Claveringsøya og ett på Hudsonlandet. Byggingen av disse hus har man hittil ikke hatt kjennskap til her i landet. Det var først da de norske ekspedisjoner vendte hjem i høst at man fikk vite herom.

Det har således ikke stått noe i den danske presse om saken. Flere av de danske hus ligger innimellem og i nærheten av eldre norske hus.

Den byggevirksomhet som danskene nu har drevet i sommer, ser ut til å slutte sig nøie til den som blev drevet ifjor. Planen er å få danske hus mellom de norske på alle viktigere punkter.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Sunnmørsposten
Aalesund.

Mindre god fangst på Grønland

siste vinter, forteller
Peder Røbekk som
netttopp er vendt
hjem.

Med «Polarbjørn» kom i går også fangstmann Peder Røbek fra Mausavåg heim fra Grønland. Han har vore med på Møre Grønlands-ekspedisjon som har overvintra på Grønland saman med Herman Andresen og 4 andre.

Sunnmørspostens korrespondent i Mausavåg har hatt ein samtale med hr. Røbek, der han fortel at det var svert godt ver siste vinter til å overvintra i. Største snøfallet var inn under jol, og då snøen aldri blir kram der burte, bles han lett saman i store skavlær, og fram på vårparten var alle resegardane nesnøa. Ekspedisjonen dreiv nemleg med røv i fangeskap, akkurat som her heime, og det har gått godt. Der var ikkje rev i gardane då dei snøa ned, for etter røynsle har ein lært at det er best å slakta reven ned etter kvart som pelsen vert ferdig. Ekspedisjonen har overvintra i hyttene til Herd-ekspedisjonen som overvintra i 1928 — 29.

Røbek fangsta saman med Herman Andresen og hovudstasjonen var Kap Hershel. Forutan hovudstasjon hadde desse to mann 18 fangsthytter. Dei fanga reven helst med felde, men tilhøva var ikkje svært gode i år. Elles hadde alt gått svært godt, og dei var godt forsynt med hundar til transporten.

Um okkupasjonen fortel hr. Røbek, at dei visste ikkje um den før Polarbjørn kom dit burt.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

AFTENPOSTEN

4. SEP. 1931

Grønlandsfarerne og deres firbente venner.

Fra Harstad har vi mottatt ovenstående billede av Mehren og Høygaard og tre av de overlevende firbente venner — «Basen», «Bidevind» og «Raggen».

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

2. SEP. 1931

BERGENS TIDENDE

En fullstendig serie temperaturmålin- ger mellom Grøn- land og Svalbard.

Thor Iversens ekspedisjon
finner varmt vann på Is-
fjordsbanken.

Fiskerikonsulent Iversen te-
legraferer 1/9 gjennem Svalbard
radio til Fiskeridirektøren.

Efter at siste telegram fra
Jan Mayen var avsendt 16. au-
gust undersøktes videre 2 dager
v. J. Mayen. På nordgående såes
sild inntil 75 kvartmil rettvisende
nord av Jan Mayen og en stim
botlenos samme sted. Vi hadde
linesetning 140 kvartmil rettvi-
sende ost av Ile de France, Grøn-
land ca. 78 breddegrad, ved iskan-
ten på 150 favnes dyp. Bunn-
temperaturen var her $1\frac{1}{4}$ grad
varme, men vi fikk ingen fangst.
Herfra tversover til Isfjorden
tokes en fullstendig serie tempe-
raturmålinger. Har undersøkt
Isfjordbanken hvor der er mindre
av torsk nu på bankkanten enn
ivår. Linesetning på 30 - 40 fav-
nes dyp litt vest av Sentinel-
banken gav litt torsk, men mest
hyse. Vanntemperaturen på Is-
fjordbanken er usedvanlig varm,
mellel 4 og 5 grader.

Heroldens Annoncebureau A/S

**Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884**

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

ADRESSEAVISEN, TR.HJEM

2. SEP. 1931

Oljen på Grønland verdiløs?

«Bare myrolje».

Ifjor sommer blev det meddelt at en ekspedisjon til Grønland med fangstfartøyet «Nordkapp», ført av skipper Isak Isaksen, Tromsø, hadde funnet oljekilder. Ekspedisjonen bestod av fire amerikanere under ledelse av mr. Talcott. Meddelelsen vakte stor oppsikt, og det kan vel tenkes at det var etterretningen om olje fund på Øst-Grønland, som fikk danskene til å begynne å røre på sig.

Nu har «Nordkapp» også i år vært på Grønland og Talcott og hans feller har undersøkt nærmere oljefunnene fra ifjor. Det viser sig midlertid, sier de, at funnene er helt verdiløse. Det er bare myrolje, og det er det jo nok av også her i landet.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn

Sunnmørsposten
Aalesund

2/9-31

Eskimoene i Eirik Raude's land skal fordrive de norske fangstmenn.

Den første sikre melding om at Lauge Koch hadde eskimoer med sig til Eirik Raude's Land fikk publikum gjennem skipper Andreassens uttalelse til Sunnmørsposten. Dagbladet har forelagt meddelelsen for dr. Bråstad på Svalbardkontoret, og erfarer der at de eskimoer som her er i aktitt innen det okkuperte området, er de eskimoer Lauge Koch etter sin 3-årsplan skulle bringe med sig, dels som hjelptere for videnskapsmennene, dels for å forberede en senere kolonisasjon. Man hadde da Kochs plan blev offentliggjort, ikke inntrykk av at noen egentlig kolonisasjon skulle etableres allerede nu. Derfor, sier dr. Bråstad, virker det overraskende å høre at det også der eskimokvinner med. Dette skulle tyde på at det er meningen å etablere en fast stamme allerede nu.

Også advokat Smedal, som blant har forelagt telegrammet, uttaler sin forbauselse over at det er kvinner med på Claveringsøya. Jeg oppfattet meddelelsen om at Lauge Koch skulle føre med sig eskimoer dithen, slik at disse bare skulle danne en fortropp til rekognosering av mulighetene, sier advokaten.

Det står altså fast at Lauge Koch etter sin plan har tatt med eskimoer til Claveringsøya, videre ser det etter dette ut til at han nu akter å ta to etapper på en gang, rekognosering og fast bosettelse. Da Lauge Kochs ekspedisjon var innom Færøyane på fremvei, het det at man skulle ta ombord hunder der. Etter hvad vi erfarer, er det nok ikke bare hunder han har tatt ombord idet det nemlig er på Færøyane han møtte sine eskimoer som allerede på forhånd var ført dit. Hvor mange det er savner man ennå oplysninger om.

Med hensyn til hvor eskimoer

ne er kommet fra, kan det være noen tvil. Eskimoene på vestkysten er ikke hundekjørere, før man kommer meget langt nord på i landet. Eskimoene i Scoresby sund har lært hundekjøring og da de må kunne dette for at Koch skal ha noen bruk for dem mener dr. Bråstad at disse eskimoer det her er tale om, er rettruttet fra Scoresbysund.

Man bør være opmerksom på at danskenes plan på Øst - Grønland nettop går ut på å fordrive de norske fangstfolk ved hjelp av eskimoer, skriver bladet. Det er altså det første skritt på denne vei som her er tatt. En av Knud Rasmussens oppgaver er da også å undersøke muligheten for en kolonisering med eskimoer. For hans vedkommende på strekningen fra Kapp Farvel og nordover. Som bekjent skal dr. Rasmussens ekspedisjoner til dette strøk og med dette formål gjentas gjennem 5 år. Når en eskjmostamme er etablert både her og på Claveringsøya i Eirik Raude's Land, vil det da snart overfor verden hete at de norske fangstfolk går landets egen befolkning i næringen og ødelegger livsbetingelsen for dem.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

DAGBLADET

5. SEP. 1931

Ulykkesskibet og porsellensskibet.

Vi kan pakke våre hjelpeekspedisjoner sammen og glede oss over at penger spart er penger tjent. Vennen «Nautilus» befinner sig vel, det viser sig at det bare var radioen som for en kortere tid fulgte de andre om bordværende instrumenters eksempel og gikk i stykker. Uten på noen måte å ville legge hr. Wilkins flere hindringer i veien enn dem han allerede har å kjempe med, hindringer tallrikere enn sannkornene på den havbunn han har bestrebt sig for å nå, — vilde vi nok sette pris på om en eller annen ansvarlig amerikansk myndighet nu kalte u-båten hjem for en tid, slik at man kunde bygge op igjen det som er skyllet overbord og gi avisleserne verden over chancen til å få interessere sig for andre

Einting en liten stund. Benediktssonar

Grunnen til at departementet nektet «Polarbjørn» assistanse var engstelse for «Fridtjof Nansen». Man våget ikke sende millionskibet til Grønland, fant det altfor betenklig å la båten gi sig i kast med det stoff den er bygget for å trenge gjennem. «I nødsfall kan vi sende skibet til iskanten» telegraferte departementet. Hvad skibet eventuelt skulde ha å gjøre ved iskanten aner ingen. De som trengte hjelpen befant sig på det tids punkt 100 kvartmil inne i isen.

Det var i juli. Nu har man ikke lenger noen betenkigheter ved å prisgi porsellensskibet til elementene, til tross for at is er langt farligere om høsten enn midt på sommeren.

*

Norske hjelpeekspedisjoner begynner etterhånden å bli populære og almindelige i arktiske strøk. Ingen utlending skal drukne i vårt nabolag, så sant vi kan hindre det. Det er selvsagt prisverdig, men det er et spørsmål om vi har noen forpliktelse til ustanselig å sette menneske materiell og penger på spill bare fordi eksentriske forskere ønsker å reise til Nordpolen på nye måter. I allfall blir spørsmålet aktuelt hvis bestrebelsen til fordel for utlendingene utmøtter oss slik økonomisk at vi må la våre egne ekspedisjoner seile sin egen sjø.

Da «Polarbjørn» i slutten av

© Borgarskiðasamning Reykjavíkur

*

Da «Polarbjørn» i slutten av juli med dosent Hoels Grønlands-ekspedisjon ombord satt hjelpe-løst fast i pakkisen under Grønlands kyst, telegraferte ekspedisjonens leder, kraftig understøttet av de ombordværende sakkyndige, etter assistanse fra «Fridtjof Nansen» som da lå meget beleilig ved Island og kunde vært fremme der den trengtes på meget kort tid. Telegrammene var inntrengende, departementet hadde all mulig grunn til å forstå at «Polarbjørn»s situasjon kunde bli kritisk når som helst og at chancene for å få bragt kull og proviant til de overvintrende minket for hver dag som gikk. De sakkyndige som befant sig ombord og kunde bedømme isen, erklærte bestemt at «Fridtjof Nansen» godt vilde klare å trenge igjen-nem.

På disse henvendelser svarte departementet at det ikke ønsket å sende skibet.

*

Da «Nautilus» i noen dager hadde forholdt sig taus, sendte regjeringen uopfordret ut en ekspedisjon. Både «Fridtjof Nansen», to flyvere og fangstskuten «Veiding» blev stillet til disposisjon. Det er ganske eiendom-melig å legge merke til hvor på-fallende meget mer velvillig myndighetene stiller sig når det gjelder å hjelpe en utenlandsk ekspedisjon. Man setter uten betenkning alt inn når det gjel-der å undsette en dumdristig nordpolsfarer som er den norske stat aldeles uvedkommen-de. Man nekter blankt å gå til assistanse tross gjentatte an-modninger når det gjelder en statsekspedisjon som dessuten bringer livsfornødenheter til landsmenn.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: N. H. & SJØFARTSTIDENDE

5. SEP. 1931

Øst-Grønland.

De hemmelig opførte danske hus. — Kommandør Godfred Hansen svarer.

Norges Svalbard og Ishavundersøkelser utsendte igår en meddelelse, hvori det bl. a. uttales:

Det viste sig at danskene ifjor sommer og ifjor høst har bygget flere hus innen det av nordmennene okkuperte område. Husene blev bragt op ifjor sommer av det danske videnskapelige ekspedisjonskip «Godthaab», og er senere opført av «A/S Nanok»s folk. Det er ialt 7 hus som på denne måte er bygget. Bygningen av disse hus har man hittil ikke hatt kjennskap til her i landet. Det var først da de norske ekspedisjoner vendte hjem i høst at man fikk vite herom.

Det har således ikke stått noe i den danske presse om saken.

* København, 5. sept.

Formannen for A/S Nanoks styre kommandør Godfred Hansen uttaler til «Dagens Nyheter», at han i anledning av meddelelsen fra Norges Svalbard og Ishavundersøkelser har innkalt Nanoks styre til møte imorgen. Hvis vi finner det påkrevet vil vi i løpet av dagen utsende en erklæring. Foreløpig kan jeg bare si, at vårt standpunkt ren-

prinsipielt er at det er nordmennene som er kommet bagefter og har bygget nettopp på de steder hvor de gamle Øst Grønlandske kompani hadde sitt terren. Det er ikke oss som uberettiget har sneket oss inn på områder norske fangstmenn hadde førsteretten til. Hvad vi har gjort har vi naturligvis gjort i fullt dagslys og ikke således som antydet i den norske erklæring — som en tyv om natten.

Grosserer Bjarne Nielsen, medlem av Nanoks styre har til «Berlingske Tidende» uttalt: Jeg er ikke helt klar over hvor de forskjellige hus er bygget der oppe og det er fordi vi ikke har noen radioforbindelse med Øst-Grønland. Det er meget mulig at våre folk har bygget flere hus innenfor det område hvor nordmennene har slått sig ned. Det samme hadde nordmennene gjort på det område Nanok i sin tid overtak etter det tidligere Øst-Grønlandske selskap. Det var også den gang en stor overraskelse å finne norske fangsthytter der på det sted, hvor vi mente å ha fullstendig fritt råderum og hvor de var våre folk til betydelig gene.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 1088

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

MIDDAGSAVISEN

5. SEP. 193

De norske og danske hus på Øst-Grønland.

Nanok-mennene om danskenes siste tiltak.

Dansk besindighet og norsk galde

Kjøbenhavn, 5. september
Kronen for A.S. Næs

Formannen for A.S. Nanoks
tyre kommandør Godfred Hansen
uttaler til «Dagens Nyheder» at
han i anledning av meddelelsen fra
Norges Svalbard- og Ishavsunder-
søkelser har innkalt Nanoks styre
til møte imorgen. — Hvis vi finner
det påkrevet, vil vil i løpet av da-
gen utsende en erklæring. Fore-
løbig kan jeg bare si at vårt stand-
punkt rent prinsipielt er at det er
nordmennene som er kommet bak
etter og har bygget nettopp på de
steder hvor det gamle Østgrøn-
landske kompani hadde sitt terreng.
Det er ikke oss som uberettiget ha-
sneket oss inn på områder norske
fangstmenn hadde førsteretten til.
Hvad vi har gjort har vi naturlig-
vis gjort i fullt dagslys og ikke
således som antydet i den norske
erklæring — som en tyy om nat-
ten.

hytter der på det sted hvor vi
mento å ha fullstendig fritt råde-
rum og hvor de var våre folk til
ganske betydelig gene. Så hvis det
endelig er skjedd noe i den ret-
ning Oslomeddelelsen antyder, er
det sandelig ikke annet enn takk
for sist. Forøvrig er det egentlig
ikke noe merkelig i at man kom-
mer inn på samme felter, idet jo
alle må søke dit hvor det er fangst
å finne. Hittil har man da også
fra begge sider møtt hverandre i
all fordragelighet. Når det nu plut-
selig fra norsk side gjøres ophe-
velser angående et forhold som
så lenge gjensidig har vært tolerert,
er forklaringen vel bare den at
man stadig skal lage noe for å
holde galden flytende. Nordmen-
nenes optreden i Øst-Grønland er
jo i det hele tatt temmelig utfor-
drende, men så er vi jo til gjen-
gjeld så meget mere besindige.

Grosserer Bjarne Nielsen, medlem av Nanoks styre har til «Beringsske Tidende» uttalt: Jeg er ikke helt klar over hvor de forskjellige hus er bygget der oppen og det er fordi vi ikke har noen radioforbindelse med Øst-Grønland. Det er meget mulig at våre folk har bygget flere hus innenfor det område hvor nordmennene har slått sig ned. Det samme hadde nordmennene gjort på det område Nauk i sin tid overtok etter de tidligere Øst-Grønlandske selskap. Det var også den gang en stor overraskelse å finne norske fangst

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

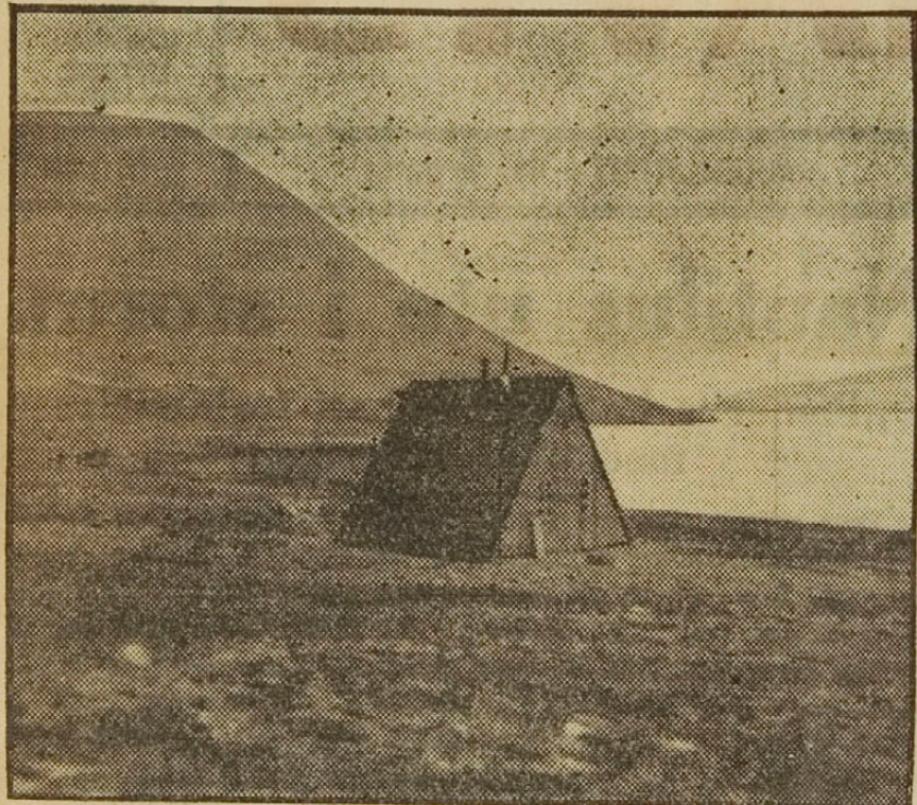
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

OSLO AFTENAVIS

3. SEP. 1931

Hvor Mehren og Høygård kom ned fra innlandsisen.

Hyttene på Strindberglandet, Øst-Grønland.

Billedet viser i forgrunnen den danske understasjon på Strindberglandet optatt i sommer av Lauge Koch overensstemmende med den danske 3-årsplan på Øst-Grønland. Litt tilvenstre et par hundre meter i bakgrunnen skimtes den lille tjæreappaklædte norske fangshytte hvor depot blev nedlagt til Høygård og Mehren. Og her var det nogen timer efter at „Polarbjørn“ hadde anbragt depotet, at de to polarforskere kom ruslende inn etter sin 1000 km.s tur over innlandsisen. Til høire i bakgrunnen ligger Walterhausensbreen, hvor Mehren og Høygård foretok nedstigningen.

EN SKUFFELSE OG ET TAP.

AV LARS HANSEN.

Nordmenn er våknet. Endelig er det gått dem utenrikspolitikk i blodet. — Tenk — — så våknet de da op en gang — endelig — da det var for sent.

Det synes mig på høi tid å varsko om, at alle de aviser — alle de mennesker, som nu roper i munnen på hverandre at domstolen i Haag ubetinget må gi Norge rett i retten til å heise det norske flagg på Øst-Grønland — at disse aviser og mennesker bør føre små seil. Saken hadde stillet sig ganske anderledes, hvis det hadde vært tatt aldri så lite hensyn til vårt forlangende om å sikre oss retten til Øst-Grønland for 30—40 år tilbake. I årekker har ishavsfolk og ihavsinntesserte forsøkt å få våre krav frem for utenriksstyret, storting eller regjering, men våre krav har havnet i papirkurven. Endog så sent som i 1923 var stillingen for oss håpløs. Men så reiste da endelig Mowinckel ned til Kjøbenhavn og fikk i 1924 laget den såkalte overenskomst — traktat — som rett og slett ikke var annet enn at det blev gitt Danmark anledning til å være på vakt mot de norske krav — en traktat, som gav Danmark tyve år til å forberede sig på. Det var hvad Mowinckel gjorde, og her blev han trolig hjulpet av de gode herrer Hambro og Oftedal.

Traktaten lød på et fellescie av Øst-Grønland, at Øst-Grønland som ingenmannsland skulde være felles bruksland. Og den skulde ha eiendommen, som i de næstfølgende 20 år bevislig hadde nedlagt den største kapital der oppe. Hvad blev så resultatet annet enn det, at Danmark sendte den ene videnskapelige ekspedisjon etter den andre derop? Danmark bevilget det ene hundre tusen efter det andre til Øst-Grønland, mens Mowinckel og Hambro hjalp Danmark på den måten, at Norge sa nei — nei og etter nei til alle bevilgninger i dette spørsmål. Ethvert forsøk fra norske borgeres side som gikk ut på å få en håndrekning fra den norske stat, blev møtt med uvilje og næsten latterliggjørelse, uansett fra hvem kravet kom. Vårt utenriksdepartement sov, og våknet det et øieblikk av de ihavsinntesserte rasjon om støtte, så snudde man sig der bare over på den andre siden og sov videre.

Men at indignasjonen over endelig å bli vekket var umåtelig, viser det skrik, som kom fra samtlige våre ledende menn i utenrikspolitikken, da Ishavsrådet så sig nødsaget til å legge saken frem for offentligheten. Ishavsrådet hadde ikke fått noen instruks, følgelig skulde det gode råd ikke gi noen

råd men holde kjeft. Det hele var en skandale!

Det er derfor noe visst nedslående — noe sørgetlig hovmodsmessig — fattislig og pralende — å høre på han Ola Nordmann, når han går omkring og innbilder sig så sikkert, at Øst-Grønland det skal bli norsk eiendom ved dommen i Haag.

A nei da — vi har hatt tusener av gode anledninger til å sikre oss eiendomsretten til landet lenge før Danmark tenkte på at Øst-Grønland kunde beboes, og vi har forsømt dem. Vi har ingen ting gjort. Og kjenner jeg mine pappenheimere rett, så blir det heller ikke gjort noe, av den grunn at vi tidligere ikke har gjort noe. For noen år tilbake blev det svart mig fra meget autorativt hold i anledning av Øst-Grønland:

— Kjære Hansen, tro på og vær sikker på, at det eneste som vi nordmenn kan gjøre, er: A tie. Hvis vi forlanger noe får vi: ingen ting.

Kanskje går det slik: Vi får ingen ting. Og da — hvem får da ansvaret? Hvor er da de herrer Mowinckel, Hambro og Oftedal?

Vil de da erstatte skaden? De trette lemmer som sover i Norges navn, landet til skade og lite gagn!

Granheim, september 1931.

LARS HANSEN.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

AFTENPOSTEN

5. SEP. 1931

Dansk bebyggelse i Eirik Raudes Land.

Syv hus, hvorav flere innimellem og i nærheten av eldre norske hus.

Norges Svalbard og Ishavsundersøkelser meddeler:

Det viste sig at danskene ifjor sommer og ifjor høst har bygget flere hus innen det av nordmennene okkuperte område. Husene blev bragt op ifjor sommer av den danske videnskapelige ekspedisjons skib «Godthaab», og er senere oppført av A.s Nanoks folk. Det er i alt 7 hus som på denne måte er bygget, derav ligger ett på Kuhnøya, ett på Tendulumøya, ett i nærheten av kap Herschel, et ved Tyrolerfjorden, to på Claveringsøya og ett på Hudsonlandet. Bygningen av disse hus har man hittil ikke hatt kjennskap til her i landet. Det var først da de norske ekspedisjoner vendte hjem i høst at man fikk vite herom.

Det har sålede sikke stått noget i den danske presse om saken. Flere av de danske hus ligger innimellem og i nærheten av eldre norske hus.

Den byggevirksomhet som danskene nu har drevet i sommer ser ut til å slutte sig nøie til den som blev drevet ifjor. Planen er å få danske hus mellom de norske på alle viktigere punkter.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

N. H. & SJØFARTSTIDENDE

4. September 1931

Laksefiske på Øst-Grønland.

Hvad en erfaren fangstmann uttaler.

Til «N. H. og S. T.» skrives:

For noen tid siden — før beretningen om det mislykkede laksefiske på Øst-Grønland kom — var en erfaren fangstskipper fra Måløy — kaptein Sjong — her i Oslo for å søke å vekke interesse for et ny havfiskestelskap i beskjeden målestok.

Jeg spure ham ut om, hvordan utsiktene var for laksefiske på Øst-Grønland.

Han uttalte følgende:

At der er store mengder av laks ved Øst-Grønland er utvilsomt. Men det er likeså sikkert, at den kommer tidlig på våren nedover langs kysten. Man ser jo, at i alle de nordligste elver rundt hele polområdet kommer laksen tidlig; dette gjelder såvel Kanada, Alaska som Sibirien, og det gjelder vårt eget land såvel som Island. Laksemengden er også størst i de nordligste elver.

Følgen av disse forhold er, at den som vil drive laksefiske på Øst-Grønland, må overvinstre. Han må være tilstede med sine fangstredskaper, når isen går op i landrāken om våren. Laksefiske må derfor kombineres med fangst på land om vinteren.

Laksefisket på Øst-Grønland må dog til en viss grad bli et eksperiment til å begynne med. I elvene vil det vel kunne gå greit nok. Men i landrāken må man ta med i regningen alle de drivende isflak. Man må ha redskap som kan stå, selv om der er sådanne isflak. Man må også vinde erfaring om fiskens kvalitet. Den er forskjellig fra laksen i Norge. Den laks som kommer til det nordlige Island og elvene der, er som bekjent noe mager, så den egner sig mindre til røkelaks. Men det er mulig, at laksen ved Øst-Grønland er finere.

Spørsmålet er så interessant, at der burde ofres noe på å løse det.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

DEN 17de MAI

5. SEP. 1931

Endeleg

er talsmennene for Noregs rett på Aust-Grønland andsynes danskane i Haag utnemnde. Og namna er framifraa, dei beste i landet. Her er baade sakkunna, gløggskapen og trua representert paa ein maate som spaar godt for vaar sak.

Vi trur likevel sume vil finna aat regjeringa for di ho ikkje har gjeve rom i delegasjonen til det reint praktiske skynet, som ein fangstskiper eit i so rik ein mun.

Bladets navn:

DEN 17de MAI

5. SEP. 1931

Dei danske „fangst“-interessone paa Aust-Grønland.

Danskane kliner seg inn paa dei norske hyttene, og lever paa depot fraa gløymde polarekspedisjonar.

Amerikanaren Elliot er spiktig.

Noregs Svalbard- og Ishav-setterrøkjingar meldar:

Det viser seg at danskane i fjar sumar og i fjar haust har bygt nokre hus paa det umraadet nordmennene har okkupert. Husa vart førde upp i fjar sumar med «Godthaab», skipet aat den danske vitskaplege ekspedisjonen og seinare reiste av folka aat A.s. Nanok. I alt er 7 hus bygde paa denne maaten, eit ligg paa Kuhnoya, eit paa Tendulenøya, eit nær Kapp Henschel, eit ved Tyrol-fjorden, to paa Claveringsøya og eit paa Hudson-landet. At desse husa er bygde, har vi ikkje hatt kjennskap til her i landet. Det var fyrst daa dei norske ekspedisjonane kom heim i haust at vi fekk vita um det.

Det har soleis ikkje staatt noko i dei danske blada um saka. Fleire danske hus ligg innimillom eller nær eldre norske hus.

Den byggjeverksembla danske har drive i sumar ser ut til aa slutta seg nøgje til den som vart driven i fjar. Planen er aa faa danske hus millom dei nor-

ske paa alle viktigare punkt.

*

I samband med denne meldinga kan det høva aa herma eit stykke i «The New York Times», skriv av A. E. Elliot som i fjar gjorde ei ferd til Aust-Grønland saman med 10 andre amerikanarar. Han skriv m. a. :

I samhøve med den dansk-norske striden um okkupasjonen paa Aust-Grønland, undrast eg paa um ikkje dei upplevingane ein flokk amerikanarar hadde, ikkje har gjort sitt til at nokre unge, ihuga nordmenn med fullrådd hug gjekk til aa planta flagget aat landet sitt nett paa det kyststykket til støkk og harm for danskane.

I fjar sumar for 11 amerikanarar til Bergen med D. V. Talcott til leidar og leigde der fartyet «Nordkapp II» fraa Troms til ein jaktekspedisjon paa to maanader i arktiske farvatn. Etter vi hadde vore innum Island og Jan Mayen, trengde vi gjenom pakkisen utfyre Aust-Grønlands-kysten og naadde inn til den vestre Frans Josefs-fjorden paa 72 gradar nord.

Vi ankra upp lengst inne paa denne vedunderlege isbergstrøydd vassvegen ein stad der ei elv rann ned i fjorden gjennom ein breid dal som var kransa av høge fjell. Her paa stranda fekk vi auga paa ein svær polarbjørn som vart skoten. Medan bjørnen vart laga til, kom andre av ekspedisjonsmedlemene attende og fortalte at dei hadde set moskusdyr og skote fem uksar. Dei av oss som ikkje hadde slikt vilt, drog daa inn i landet og vilde freista faa oss slike trofe.

Saman med John Ward drog eg femtan engelske mil inn i landet til dalen enda i eit veldigt fjelkransa amfiteater der innlandsisen tok til. Vi skaut ein moskusukse kvar og saag mykje meir av dette dyreslaget; vi fann sjør, grasgrødde flatar og store fossar; der var tusenvis med ender og gjæser, hundretal harar og mykie rev; i elvane var det ein brote laks.

Vi stadfeste og det som var meldt fyrr paa dagen at det fanst olje i dette stroket. Oljen viste seg som farga flekker i leirgruset, og auka på ettersom vi kom oppigjenom dalen til det ti mil frå kysten nær nokre ovleg høge kalksteinsfjell var mest som raaoljen seig ut or grunnen; det var mykje meir enn berre fargeflekker paa vatnet.

Heile landet var leirsteinovre og prisstabiliteten av lala Stein eller sandstein; aa doma et-

ter veidna saag det ut som det aldri hadde vore nokon i landet fyrr. I heile dette umraadet fann vi ikkje far etter jegerar som hadde vore der fyre oss. og vi drog gjennom landet på kross og tvert fleire gonger. Det finst ikkje eskimoar paa Austkysten nord for Scoresbysund. Men vi var ute paa jakt og tenkte lite paa oljefund i eit so avleides og vanskeleg land. Vi tykte det var mykje meir forvitneleg at skipet Isak Isaksen hadde teke over 100 laksar medan vi var burte.

Vi lyfte anker og for ei hundre engelske mil eller so uppetter kysten til vi kom til Hudson-landet og ein norsk fangststasjon ved Myggbulkta, nett same staden der det norske flagget no er heist. Paa denne stasjonen var det ei halv tylft fangstfolk, eit tjug sledehundar, eit par torgetekte hytter og ein liten traadlaus stasjon. Denne traadlause stasjonen hadde kanskje mindre sending enn nokon annan stasjon i verda, jamvel den paa Jan Mayen medrekna, men det var eit monumentalt vitnemål um at umraadet var okkupert for norske interesser og talde munaleg med i den territorialstriden med Danmark som no er i kjønda. Dette var i august, og det norske flagget blakra alt fråa ein liten paale nær hyttene. Her ifraa drog vi vidare lagt rett kysten oppover med pakkisen til vi kom paa høgd

med Bass Point, Pendulum-øya, ved um lag 76 gradar nord. Der kom vi over ein dansk fangstsasjona. Dei hadde ikkje nokon trådlaus, og sidan selkjøt er for dei som likar det, levde dei for det aller meste paa dei 30 år gamle upplaga fråa den lange avglymde Baldwin — Ziegler-ekspedisjonen. Og dei paa si side heldt denne parten av kysten for Danmark. Fraa dei fekk eg eit kart som viste Aust-Grønland-kysten millom 71 og 78 gradar nord, merkt eit dusin stader med smaa fangststasjonar, danske og norske.

Det var ei kapping med tanke paa aa leggja rettskrav paa nord-austkysten, og kva tilskot styremaktene enn gav, gjorde ikkje desse fangstfolka seg nokon illusjon um kvifor styremaktene deira delvis stødde oppunder dei. Det var ikkje berre for skuld fangsta.

Men pakkisen tvinga oss til aa gaa fråa Grønland nær Shannonøya, og vi heldt fram kring Svalbard og burt til Frans Josefs land.

Daa vi kom attende til norske farvatn i september, kom nokon av mannskapet eller ein av dei amerikanske ekspedisjonsmedlemene til aa gjeva ei heller oppglødd skildring av oljefundet vårt paa Grønland. Og straks etter var dei norske blada i dagevis fulle av meldinga um danske vitskaplege (vitskaplege?) eks-

pedisjonen og oljen dei hadde funne paa Grønland for Noreg.

Dei danske blada tok straks til med same huinga og dei skreik upp um at amerikanske sportsmenn hadde ingen rett til aa finna olje paa Grønland for Noreg. Dette kom opp trass i at det vi hadde set truleg ikkje var anna enn uttyting fråa kalkstein, og at Talcott daa han vart intervjua um denne sensasjonen, sa fråa til bladfolka at for alt det han visste eller vilde vita kunde det vera bananolje eller margarinolje paa 72 gradar nord og 20 gr. vest.

Men trass i at dette var kunnjort, roa det ikkje bladfolka, og daa vi for heim kring 16. september, hørde vi gysjor um norske og danske ekspedisjonar som skulde av stad næste sumar og stadt festa oljefunda og bora um det var naudsynt; alle stader der norske gutter samlast um sitt aqua vita var det skumling og murring naar namna paa desse danskane vart nemnde, og det er retteleg snodigt med denne umpsuta og harmen over eit skritt land, som to hundar som murrar over eit turt bein.